

Для регулятивної політики рекомендовано використання методу субоптимізації, суть якого в зменшенні рівня суперечностей між контрагентами на ринку. Перевага тут надається соціальному ефекту від взаємодії, задоволенню потреб якомога більшого числа учасників цілісного ринкового середовища.

Література

1. Збарський В.К. Державна підтримка сільського господарства. *Економіка АПК*. 2018. № 4. С.74-80.
2. Мухіна І.А., Хорунжий І.В. Обґрунтування вибору місії науково-дослідного господарства// *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип. 7. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 81-90

Артьомова Т. І., д.е.н., доцент,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України, м. Київ

ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ГЕНЕРАТОР НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

В умовах ринку підприємництво є одним з основних генераторів економічного розвитку і суспільного процвітання. Взагалі під підприємництвом розуміється самостійна діяльність громадян та їх об'єднань, спрямована на отримання прибутку (доходу), що здійснюється на свій ризик і під майнову відповідальність. Втім, за Й. Шумпетером, підприємець-новатор є особливим економічним суб'єктом, якого неможливо ідентифікувати за належністю до певного соціального прошарку або класу. Він наділений специфічним економічним талантом і за допомогою грошового капіталу здійснює свою історичну функцію [2].

Підприємець і капіталіст, бізнесмен – не тотожні фігури; підприємець характеризується не масштабами володіння і змістом майна, а особливими рисами характеру – ініціативою, авторитетом, даром передбачення, готовністю до ризику. Підприємця характеризують ірраціональні, з точки зору традиційного економічного суб'єкта, мотиви господарської діяльності, особливі риси поведінки – саморозвиток, радість творчості, долаття труднощів на шляху до життєвого успіху.

Підприємницьку діяльність як процес «творчого руйнування» Й. Шумпетер вважав визначальним атрибутом капіталістичного розвитку, а всі найважливіші поняття і феномени ринкової економіки – капітал, прибуток, заробітна плата, циклічний характер розвитку та інші – похідними від неї. При цьому капіталізм розумівся, безвідносно від звичної сьогодні соціально-політичної оцінки, – як система класичного малого і середнього приватного підприємництва, заснована на цінностях пуританського індивідуалізму. Накопичення багатства, його інституціоналізація, виникнення великих корпорацій, посилення втручання держави в економічну діяльність, на думку Й. Шумпетера, є ознаками кризи класичної капіталістичної системи, яка стає жертвою своїх власних успіхів.

Функції підприємця в нових умовах інституціоналізуються, а технічний прогрес все більше здійснюється «організованими у команди» фахівцями, які безперервно прозрівають і прогнозують майбутню економічну ситуацію, розраховуючи її множинні ризики. На тлі деперсоналізації інноваційної функції виникає нова система цінностей, змінюються культура і характер суспільного мислення. Все це знаменує становлення нової цивілізації, яку, як вважав автор, можна по-різному називати, в залежності від суспільних смаків і уподобань.

Сьогодні можна констатувати, що *більшість наукових передбачень Й. Шумпетера підтвердилися на практиці*. З другої половини XX ст. домінуюче становище в економіці зайняв організований бізнес в особі корпорацій і держави.

На рубежі століть і тисячоліть така система господарства набула загального поширення і виявила тенденцію до становлення глобальної інформаційної цивілізації. При цьому новий світ, сповнений «цінностей» економізму і раціональності, як результат технологічної доцільності та упередженої думки, виявляється все більш ворожим для існування людини – холодним, розважливим, парадоксально-амбівалентним. Його можна визначати, з одного боку, разом з У. Беком, як суспільство небезпек і катастроф [3]; з іншого, услід за Ф. Евальдом, – як застраховане суспільство, в якому безпеку піднято до рівня панівної цінності [4, с. 385-393]. В цілому ж сучасна господарська система філософськи осмислюється як суспільство ризику, яке балансує на межі безпеки й ненадійності, невизначеності і вибору [5, с. 26-46]. Такими є суспільні втрати від нівелювання творчої підприємницької функції.

Втім, на думку фахівців, з кінця XX століття *підприємництво відроджується на нових соціальних засадах* у зв'язку з активізацією громадянського суспільства і тріумфу особистості. Дійсно, інформаційна економіка формує капітальний запит на унікальні (перш за все, інтелектуальні) творчі здібності індивіда, здатного швидше і ефективніше, ніж більшість соціальних інститутів, змінювати формати і підвалини суспільного буття. Зворотним боком таких здібностей постає принцип індивідуальної відповідальності, який ґрунтується на стандартах високих етичних норм і здатний підняти індивіда до суб'єкта глобального рівня, наділеного почуттям відповідальності за збереження навколишнього середовища, застереження ядерної війни, подолання бідності.

В ході глобальних ринкових трансформацій і соціальних потрясінь прийшло усвідомлення *необхідності інклюзивного розвитку як форми підприємницької активності* в економіці нової реальності і засобу подолання існуючої структурної кризи. На думку фахівців, інклюзивність як «персоніфікована економіка»,

побудована з урахуванням творчих здібностей і особливостей кожного її суб'єкта, демонструє принципи нової суспільної організації.

Як підґрунтя інклюзивної цивілізації економічна інклюзія тільки має отримати наукове обґрунтування. Сьогодні ж між суб'єктами бізнесу все більше розгортається *глобальна конкуренція за оволодіння принципами інклюзивного розвитку*. Уникнути такої конкуренції не може жоден економічний суб'єкт, який претендує на суверенітет і гідні умови життя [1].

Література

1. Артёмова Т. Інклюзія як форма підприємництва в економіці нової реальності // Вектори еволюції та перспективи підприємництва в умовах сучасних викликів: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні перспективи підприємництва», (8-9 жовтня 2020 р., м. Ірпінь): у 2 ч. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – Ч. 1. – 242 с. С. 22-25.
2. Из предисловия к японскому изданию / Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. М.: Прогресс, 1982. – 137 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uaterra.in.ua/wp-content/uploads/2017/11/SHumpeter-Teoryya-ekonomycheskogo-razvytyya.pdf>
3. Общество риска: на пути к другому модерну / Бек У. М.: Прогресс-Традиция, 2000.
4. Die Versicherungs-Gesellschaft / Ewald F. Kritische Justiz. 1989. Vol. 22. P. 385–393. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0023-4834-1989-4-385/die-versicherungs-gesellschaft-volume-22-1989-issue-4?page=0>
5. Современное общество как общество риска / Г. Бехман Вопросы философии. 2007. №1. С. 26–46.